

Απελευθέρωση Λάρισας από τα γερμανικά στρατεύματα

Η σημερινή μέρα αποτελεί για την πόλη μας ορόσημο στη σύγχρονη ιστορία της. Τη νύχτα της Κυριακής 22 προς 23 Οκτωβρίου 1944 η Λάρισα πέρασε από την Κατοχή στην ελευθερία. Το αγωνιστικό φρόνημα, η αυτοθυσία, η αυταπάρνηση των Ελλήνων αγωνιστών, των Θεσσαλών ηρώων ενσαρκώθηκαν για άλλη μια φορά στα λόγια του Μακρυγιάννη: «Τη τυραγνιά να μην την αφήσετε να φωλιάσει εις την πατρίδα, να μην ντροπιάσετε τόσα αίματα όπου χύθηκαν»

Τη νικηφόρα προέλαση των ελληνικών δυνάμεων εναντίον των Ιταλών στο Αλβανικό μέτωπο ανακόπτει η επίθεση των Γερμανικών δυνάμεων στη Μακεδονία. Το πρώτο γερμανικό πολεμικό ανακοινωθέν της 6^{ης} Απριλίου 1941 αναφέρει: «Τα επιτεθέντα στρατεύματα μας προσέκρουσαν εις πείσμονα αντίστασιν... Η ικανότητα του εχθρού για άμυνα παραμένει αμείωτος.» Οι Γερμανοί ζητούν την παράδοση των οχυρών. «Τα οχυρά δεν παραδίδονται αλλά καταλαμβάνονται» απαντά ο διοικητής του οχυρού στο κεντρικό δρόμο Κούλας- Σιδηροκάστρου. Τρεις μέρες και νύχτες διαρκεί η γιγαντομαχία... όλα τα εχθρικά κύματα θραύονται πάνω στη ψυχή του Έλληνα στρατιώτη. Τρεις μέρες οι υπερασπιστές των οχυρών αμύνθηκαν σθεναρά στις αλλεπάλληλες επιθέσεις των υπέρτερων γερμανικών δυνάμεων μέχρι την περικύκλωση τους και την εντολή για συνθηκολόγηση. Κατά τις επόμενες μέρες η προέλαση των Γερμανών προς τον Νότο υπήρξε ραγδαία.

Τα γερμανικά στρατεύματα εισέρχονται και καταλαμβάνουν την πόλη μας το Μεγάλο Σάββατο 19 Απριλίου 1941. Είχε προηγηθεί τρεις μέρες νωρίτερα ο βομβαρδισμός της πόλης από γερμανικά αεροπλάνα που προκάλεσε σοβαρές καταστροφές και αρκετά θύματα.

Η αντίσταση των Λαρισαίων πολιτών ήταν άμεση. Αρχικά υπήρξε προϊόν αυθόρμητων ενεργειών μεμονωμένων πολιτών η μικρών ομάδων αλλά σταδιακά απέκτησε οργανωμένη μορφή με την ίδρυση αντιστασιακών οργανώσεων όπως του ΕΔΕΣ και του ΕΑΜ το οποίο ιδρύθηκε τον Σεπτέμβριο του 1941 και αποτελεί αδιαμφισβήτητο σταθμό στην ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας. Οι αντιστασιακές οργανώσεις κατορθώνουν να συσπειρώσουν τον λαό και να αφυπνίσουν την εθνική του συνείδηση ώστε να παλέψει για ιδανικά όπως

ανεξαρτησία, κοινωνική δικαιοσύνη, προσωπική ελευθερία. Με την ίδρυση της ΕΠΟΝ συντονίζονται και οι αγώνες της νεολαίας στη Θεσσαλία.

Από τις πρώτες μέρες της Κατοχής στη Λάρισα είχαμε αυθόρμητες εκδηλώσεις αντίστασης κατά των κατακτητών από νέους της πόλης αποδεικνύοντας ότι η νεολαία ψάχνει τρόπους να αντιταχθεί στην ασφυκτική πραγματικότητα. Όταν πρωτοέμπαιναν οι Ιταλικές στρατιωτικές μονάδες περνώντας έξω από το γυμνάσιο θηλέων τα κορίτσια βγήκαν στα παράθυρα τραγουδώντας τραγούδια της νίκης στα βουνά της Αλβανίας προκαλώντας τις πρώτες ανακρίσεις καθηγητών. Αλλά και οι απόφοιτοι του 1^{ου} Γυμνασίου Λάρισας προκαλούν την οργή των Ιταλών στεφανώνοντας το Ηρώο στο Αλκαζαρ και τραγουδώντας τον Εθνικό ύμνο. Οι νέοι της Λάρισας λοιπόν από πολύ νωρίς αποκτούν οντότητα και γίνονται βασικοί πρωταγωνιστές των εξελίξεων.

Παράλληλα και η συμβολή των Καπεταναίων της Λάρισας ήταν μεγάλη για τη Λευτεριά της Ελλάδος και την ενίσχυση του συμμαχικού αγώνα. Ο Μίμης Τάσος η Μπουκουβάλας καπετάνιος της Ταξιαρχίας Ιππικού του ΕΛΑΣ κατορθώνει καίρια χτυπήματα στον εχθρό με χαρακτηριστικότερη τη μάχη της Πόρτας στις 9-6-1943 στην οποία οι Ιταλοί παθαίνουν μεγάλη πανωλεθρία. Το τάγμα του Μηχανικού του Όλυμπου με τον Αντώνη Αγγελούλη η Βρατσάνο προκάλεσε τεράστιες απώλειες στους Γερμανούς οργανώνοντας τα μεγαλύτερα σαμποτάζ στην κοιλάδα των Τεμπών. Στο βιβλίο του "Βροντά ο Όλυμπος" αναφέρει πως... ολόκληρος ο κάμπος που βρίσκεται από κάτω από τη Λάρισα ως τη Κατερίνη και πολλές φορές μακρύτερα δεν έπαψε να βροντά στα χρόνια της σκλαβιάς καθώς τα φαράγγια και οι κορφές αντιλαλούσαν από τις βροντερές ανατινάξεις από τα τουφεκιά τα πολυβόλα τις χειροβομβίδες ... Οι Γερμανοί μην μπορώντας να συντρίψουν το κίνημα καταφεύγουν σε ωμότητες εμπρησμούς και εκτελέσεις. Οι πατριώτες δεν υπολογίζουν ούτε τα σπίτια τους ούτε την ίδια τη ζωή τους. Κάθε επιτυχία γινόταν η αρχή για μια αδιάκοπη και σκληρή πάλη που θα σταματούσε μόνο με την απελευθέρωση. Αξιοσημείωτη είναι και η μάχη της σοδειάς στους κάμπους της Θεσσαλίας. Το σύνθημα που αντηχεί είναι "ούτε σπυρί σιτάρι στον κατακτητή" και μέσα από τα σπλάχνα του κάμπου βγαίνει η απόφαση του λαού να παλέψει για τη σοδειά του τη ζωή του για την εθνική του λευτεριά. Το ΕΑΜ με επίπουνους και καθημερινούς αγώνες

διεκδίκησε και πέτυχε να ζήσει ο λαός και να μην αποστραγγίξει ο κατακτητής τους πόρους της Θεσσαλίας. Από αυτή τη σοδεία εξαρτήθηκε οικονομικά και επισιτιστικά ολόκληρος ο απελευθερωτικός αγώνας του λαού. Οι ήρωες της εθνικής αντίστασης πέτυχαν το ακατόρθωτο. Να κλονίσουν αυτοί το ηθικό του εχθρού και όχι ο εχθρός το δικό τους.

Το 1944 παραμονές της απελευθέρωσης ο ΕΛΑΣ ήταν κυρίαρχος στην ελληνική ύπαιθρο. Στις 21 και 22 Οκτώβριου διεξάγονται οι τελευταίες μάχες ανάμεσα στους αντάρτες του ΕΛΑΣ και τους οχυρωμένους Γερμανούς στα περίχωρα της πόλης που προβάλλουν πεισματική και οργανωμένη αντίσταση για να κρατήσουν ελεύθερες τις εξόδους προς Βόλο και Τρίκαλα και να συνενωθούν με άλλες φάλαγγες. Τα μεσάνυχτα της 22ας προς 23^{ης} οι Γερμανοί αποδεκατισμένοι κάμπτονται και ρίχνονται στη φυγή προκαλώντας παράλληλα πολλές καταστροφές και ανατινάξεις. Καταστρέφουν τον σιδηροδρομικό σταθμό, ανατινάζουν τη γέφυρα Πηνειού, εισβάλλουν σε σπίτια κάνοντας έρευνα για αντάρτες και στις 2 η ώρα τη νύχτα της Κυριακής αποχωρούν. Οι Λαρισίνοι ακούνε το ασταμάτητο τουφεκίδι και τις εκρήξεις και με κομμένη την αναπνοή περιμένουν την ώρα της ελευθερίας .

Στις 3.15 το πρωί ο πρώτος ανιχνευτής καβαλάρης μπήκε και κάλπασε στην οδό Βόλου και με μια φωτοβολίδα έδωσε το πρώτο γενικό σύνθημα της απελευθέρωσης. Το πήραν πρώτα οι καμπάνες του Αγίου Κων/νου κι ακολούθησαν οι καμπάνες των άλλων εκκλησιών. Τα δύο συντάγματα ιππικού που αποτελούσαν τη θρυλική ταξιαρχία ιππικού του Ε.Λ.Α.Σ μπαίνουν στη Λάρισα. Επικεφαλής είναι ο στρατιωτικός Διοικητής Δήμος Κασσάνδρας και ο καπετάνιος της ταξιαρχίας Μ. Μπουκουβάλας. Ακολουθούνται από πεζοπόρα τμήματα. Οι αντάρτες σκύβουν τότε αριστερά και τότε δεξιά και σφίγγουν τα χέρια. Μπαίνουν στην πλατεία. Απευθύνουν χαιρετισμό στα παραληρούντα πλήθη. Η Λάρισα είχε απελευθερωθεί! Από τα χαράματα σύσσωμος ο λαός της Λάρισας ξεχύθηκε στους δρόμους και στις πλατείες να γιορτάσει μαζί με τους αντάρτες τη λευτεριά. Ο κόσμος πλημμύρισε την Κεντρική πλατεία. Άνδρες , γυναίκες και παιδιά τους αγκαλιάζουν, τους φιλούν και τους στεφανώνουν με λουλούδια. Ποτέ η πόλη μας δεν έζησε τόσο δυνατές και συγκινητικές στιγμές. Ύστερα από τα δύσκολα χρόνια της σκλαβιάς και της δυστυχίας η Λάρισα απολάμβανε και πάλι τον αέρα της λευτεριάς.

Με αυτόν τον τρόπο γράφτηκε μια από τις πιο λαμπρές σελίδες της Ευρωπαϊκής ιστορίας. Το έπος της Εθνικής Αντίστασης του ελληνικού λαού. Ο δήμος Λαρισαίων ξυπνάει τις μνήμες και αποδίδει τιμή ευγνωμοσύνη και σεβασμό σε όλους όσους αγωνίστηκαν εναντίον των Ιταλών και Γερμανών κατακτητών διοργανώνοντας μια σειρά από εκδηλώσεις στο Μουσείο εθνικής αντίστασης, στην Δημοτική Πινακοθήκη στο Χατζηγιαννείο. Γιατί η ιστορία δεν είναι μια απλή έκθεση γεγονότων δεν είναι ημερομηνίες δεν είναι μουσειακό έκθεμα που μπορείς να θαυμάζεις αλλά όχι να αγγίζεις. Είναι να ακούς να βλέπεις να αισθάνεσαι. Και αυτό το βίωσα προσωπικά όταν υπηρέτησα στο μουσείο εθνικής αντίστασης. Όταν οι αγωνιστές της αντίστασης τα παιδιά τους, τα εγγόνια τους ερχόταν να καταθέσουν τα παράσημα τους τις φωτογραφίες τους τις εμπειρίες τους . Εμπειρίες κράτησης στα σκοτεινά κελιά , ιστορίες σαμποτάζ εναντίον των Γερμανών. Ιστορίες που σε συγκινούν, σε καθηλώνουν , κάνουν τον χρόνο να σταματά.

-Βαλε τις φωτογραφίες κάπου μπροστά. Να φαίνονται. Όχι πίσω πίσω. Αυτό ήταν το μόνο που ζητούσαν ως αντάλλαγμα.

Θέλω να κλείσω τον λόγο μου με ένα μήνυμα. Όχι δικό μου. Με το μήνυμα μια άλλης γυναικάς της Ηλέκτρας Αποστόλου που κατά την ανάκρισή της και λίγο πριν την εκτέλεση της γελοιοποίησε όλη την ανακριτική διαδικασία και ενσάρκωσε την ιδέα της αντίστασης .

-Πως σε λένε?

-Ελληνίδα.

-Που μένεις?

-Στην Ελλάδα.

-Τι δουλειά κάνεις?

-Υπηρετώ τον ελληνικό λαό.

Σοφία Σουφαραπή Φιλολόγος-Ιστορικός